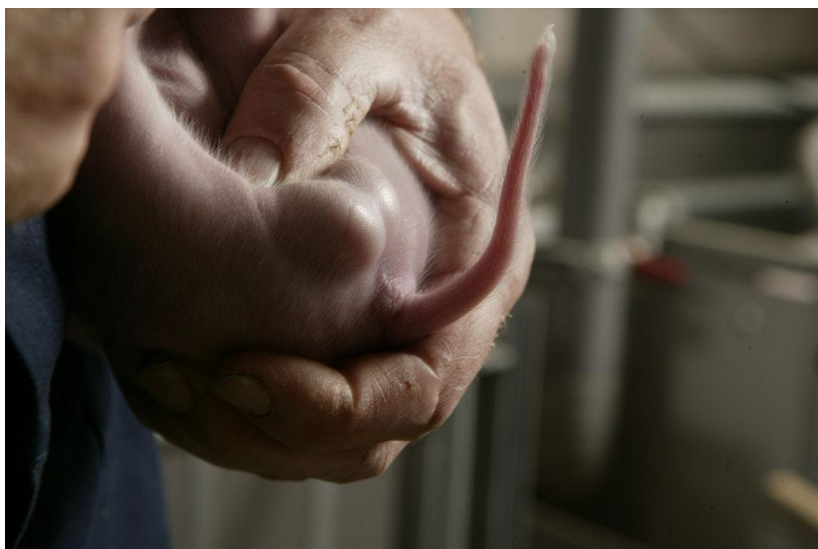

Kako bomo kastrirali pujske v Sloveniji po 1. 1. 2026?

Slovenska prašičereja se v zadnjih letih sooča z izjemno zahtevnimi razmerami. Manjše reje se zapirajo, rejci pa se soočajo z visokimi stroški pridelave, nizkimi odkupnimi cenami in vse večjimi zakonodajnimi pritiski. Kmetijski sektor si še ni opomogel po gospodarskih posledicah epidemije, hkrati pa prašičereji dodatno grozi pojav afriške prašičje kuge (APK), ki bi lahko imel uničujoče posledice za celoten sektor.

V takšnem negotovem obdobju se rejci pripravljajo na novo pomembno spremembo – spremembo zakonodaje o kastraciji pujskov, ki začne veljati 1. januarja 2026. Nova pravila bodo bistveno vplivala na vsakdanje delo v prašičereji, saj bodo določala način, pogoje in namen kastracije, z večjim poudarkom na dobrobiti živali ter pričakovanih potrošnikov glede kakovosti mesa in etičnosti reje.

Slika 1: Kastracija (vir: Pig Progres)

Za slovenske rejce, ki že sedaj delajo na robu ekonomske vzdržnosti, to pomeni še en izziv: kako obdržati konkurenčnost, zagotoviti dobrobit živali in hkrati ohraniti domačo prirejo prašičev, ki ima pomembno vlogo v prehranski varnosti države. Novi pristopi h kastraciji bodo zato zahtevali usklajeno delovanje rejcev, veterinarjev, stroke in države, če želimo, da sprememba ne postane še en razlog za opuščanje reje prašičev v Sloveniji.

Od 1. januarja 2026 bo v Sloveniji stopila v veljavo nova ureditev, ki močno spreminja dosedanjo prakso kastracije pujskov — predvsem z vidika zaščite živali in zahtev po protibolečinskih ukrepih. Nova zakonodaja, sprejeta z novelo Zakona o zaščiti živali, prepoveduje kirurško kastracijo pujskov brez uporabe anestezije in analgezije (pred posegom, med posegom ali neposredno po posegu). Slovenija se torej s 1. 1. 2026 pridružuje skupini držav, ki prepovedujejo kastracijo brez anestezije/analgezije.

V EU so v rabi trije glavni pristopi: Kirurška kastracija z anestezijo+analgezijo (DE/BE/DK/FR), reja merjascev (NL/ES/PT/IE – različen obseg) in imunokastracija (manj razširjena, a učinkovita).

Kaj se spreminja?

- Doslej je bilo mogoče kastrirati pujske mlajše od 7 dni starosti brez uporabe anestezije ali protibolečinskih sredstev.
- Novi zakon jasno določa, da mora vsak poseg vključevati anestezijo in primerno analgezijo.
- Kastracije se bodo izvajale prek veterinarskih organizacij, vendar bodo ti lahko sodelovali s kvalificiranimi veterinarskimi pomočniki, če se tako pogodbeno dogovorijo. Ti pomočniki bodo morali opraviti usposabljanje.
- Država bo vsaj v začetku (vsaj dve leti) sofinancirala stroške tega posega, da dodatni strošek ne bi bil prenesen neposredno na prašičerejce.

Literatura kaže, da metode lokalne in inhalacijske anestezije v kombinaciji s protibolečinskimi zdravili lahko zmanjšajo smrtne primere pri posegih na zelo nizke ravni (manj kot odstotek).

Kdo bo lahko izvajal posege?

Ena od ključnih novosti je možnost, da se rejci usposobijo kot veterinarski pomočniki in izvajajo posege z pogodbenim dogovorom z veterinarsko organizacijo.

- Veterinarska organizacija bo odgovorna za celoten postopek, ne glede na to, ali poseg dejansko izvaja veterinar ali pomočnik.
- Veterinarski pomočniki bodo morali opraviti posebno izobraževanje ali usposabljanje, ki ga bo izvajala Veterinarska fakulteta po programu, ki ga bo pripravila v soglasju z UVHVVR in Veterinarsko zbornico Slovenije.
- To omogoča lažji dostop do izvajalcev posegov, zlasti na manjših farmah, hkrati pa mora biti zagotovljena strokovnost in nadzor.
- Vendar pa že zdaj obstajajo pomisleki glede biovarnosti — v praksi rejci pogosto omejujejo vstop tujcev v svojo rejo zaradi nevarnosti bolezni. Če bi morali zunanje veterinarske ekipe občasno izvajati kastracije, bi lahko to povečalo tveganje za prenos bolezni. Tveganje je toliko večje zaradi nevarnosti APK.

Kakšno je stališče rejcev?

Kljub zmotnemu mnenju nekaterih, rejci vendarle podpirajo izboljšanje dobrobiti živali, vendar zahtevajo izvedljive pogoje. Rejci se zavedajo pomena dobrobiti živali in se strinjajo, da se mora trpljenje ob kastraciji zmanjšati, vendar pa mora biti prehod postopen, izvedljiv in ekonomsko vzdržen. Uporaba anestezije in analgezije zahteva usposabljanje, opremo in veterinarski nadzor, kar povečuje stroške. Ali bodo dodatni stroški (ocenjeno 2–5 € na pujska) kompenzirani v odkupnih cenah (po preteku 2 let)? Rejci zato poudarjajo, da morajo tako potrošniki kot trgovci sprejeti soodgovornost za morebitne spremembe.

Ali bo potrošnik na trgovskih policah sploh imel možnost izbire mesa glede na način kastracije? Rejci namreč opozarjajo na dvoličnost trga. Trgovske verige sicer želijo visoke standarde dobrobiti, hkrati pa uvažajo cenejše meso iz držav, kjer so standardi nižji. Rejci zato zahtevajo dosledno označevanje porekla in načina kastracije, enake pogoje za vse proizvajalce v EU in za uvoženo meso in spodbude za lokalno pridelano meso z višjo stopnjo dobrobiti. Dejstvo je, da se potrošniki še vedno najpogosteje odločajo po ceni.

Kaj pa ekonomski vidik in prihodnost prašičereje v Sloveniji?

Če bodo spremembe uvedene brez finančne podpore, obstaja tveganje, da manjši rejci prenehajo z rejo prašičev in posledično pride do še večje odvisnosti od uvoza. Z vidika ohranitve slovenske prašičereje je zato nujno, da so ukrepi, ki izboljšujejo dobrobit živali, izvedljivi, ekonomsko vzdržni in enaki za vse proizvajalce v EU. Pri prehodu na kastracijo z anestezijo in analgezijo bodo potrebna jasna pravila, finančno podpora ter aktivno sodelovanje države in trgovcev, da se bo zagotovila trajnost slovenske prašičereje na eni in ohranilo zaupanje potrošnikov na drugi.